

len mezolit lelőhelyeket lokalizáltunk; átvettük a leletbejelentő által gyűjtött leleteket és mi magunk is értékes leletanyagot gyűjtöttünk.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ

279. Tata, Porhanyóbánya

(Komárom-Esztergom megye) Pa

2001. szeptember 15. és szeptember 28. között végeztük el a középső paleolit telep feltárását, amelynek anyagi fedezetét pályázatok útján sikerült kiegészíteni (Nemzeti Kulturális Alapprogram). Elsődleges célunk a telep feltárásának befejezése, a tanúfal biztonságos védelmének kialakítása volt.

Ennek megfelelően az É-i in situ tanúfalat megtisztítottuk, a betöltődés védelmét s ezáltal a barlang lezárását védőrácscsal oldottuk meg. A jelenlegi barlang környékét a gimnázium kerítésének építésekor visszamaradt kövektől teljesen megtisztítottuk, így a D-i in situ lelőhely előterének a feltárását is sikerült befejeznünk. A felszín bontása során csonttöredékek mellett nagy mennyiségű szépen megmunkált kőeszköz és gyártási hulladék is előkerült. A felszín dokumentálása után a leletanyagot felszedtük, majd az így jóval nagyobb D-i in situ külső területén is egy függőleges metszettel alakítottunk ki.

A D-i in situ belső területén is folytattuk, illetve be is fejeztük a bontást. Terveinknek megfelelően itt átszakadtunk, s egy É-i irányú nyílást hagyva ezt a részt is vasráccsal lezártuk.

Az ásatási engedélyben foglaltaknak megfelelően a külső terület egészét (a lelőhely előterében az alapközetig) és a lelőhely teljes szélességében a bányafal egészét is megtisztítottuk (alpintechnika).

A munka eredményeképpen a már eddig is komoly szakmai figyelemmel kísért lelőhely a szakemberek mellett a nagyközönség részére is látogathatóvá vált, a tájékozódást kihelyezett információs tábla könnyíti meg.

T. DOBOSI VIOLA – CSEH JULIANNA

280. Tác, Gorsium

(Fejér megye) Ró

A 2001. évi munkálatok során a LXX. épület (templom) feltárását befejeztük. A templom K-i zárófala a korábban feltételezett vonalnál valamivel keletebbre került elő. A K-i zárófal alapozása részben megmaradt. A templom építkezésében két periódus jól elhatárolható. A két periódus falai tájolás tekintetében elválnak egymástól, ami arra enged következtetni, hogy a marcomann háborúk után nem részleges helyreállítás történt, hanem a templom teljes újjáépítése volt szükséges. Tájolásbeli eltérés a homlokzat pillérein is megfigyelhető. Ez magyarázatot ad a szokatlanul magas pillérekre: az eredeti pillérek a korai periódus járósíntjéből a szokásnak megfelelő arányban emelkedtek ki. Az újjáépítés jelentős szintkülönbsége az oszlopalakzat megemelésében

szemben érzékelhető. Ugyanez a szintkülönbség mutatkozik a korai és a késői pódiumfal magasságánál is.

A korai periódushoz tartozó terrazzo padló az ásatás utolsó szakaszában került elő. Ennek teljes kibontása a következő évre marad.

A templom belső elosztása is módosult az átépítés során. Amíg a korai cellát három részre osztották, ez a tagolás a későbbi építménynél nem követhető nyomon.

A LXX. épület előtt lévő nagy tér (forum) értelmezésére a teljes feltárás után kerülhet sor, amikor a különböző szintek és beásások egyértelműen értelmezhetőek lesznek. A feltárás jelentős eredménye a K-i nymphaeummal szemben előkerült lépcsőmaradvány tisztázása. A feltárás eddigi eredményei alapján a díszkútól K-re korábban feltárt íves lépcső további részletei kerültek elő, amelyek ugyancsak ívesen hajlanak. Úgy látszik, hogy a nymphaeum előtt teljes félkört alkotó lépcső volt, amely a díszkút előterét félkörívben zárta le. Lehetséges, hogy a lépcsők a díszkút előtti áldozatbemutató, vagy egyéb programok esetén ülőhelyül is szolgálhattak.

A LXX. épület és a IX. épület tengelyeinek metszéspontjában, ahol a provincia főoltára várható, falmaradványok kerültek elő. A jelenség teljes feltárása után állapítható meg, hogy valóban szó lehet-e a főoltarról.

A LXX. épület D-i oldalán előkerült kút feltárását folytattuk. A kút a templom kiszedett D-i fala alatt került elő. Feltételezhető volt, hogy a templom építését megelőző periódusban, azaz a katonai tábor fennállása alatt épített kút lehetett. A feltárás nem igazolta ezt a feltevést: a kút aljában a falakat faragott kövekkel építették. E kövek 2. századi bennszülött sírkövek voltak. Ennek alapján a kút kétségtelenül 4. századi, és a templom fölött emelt közfürdőhöz tartozott.

FITZ JENŐ

281. Tiszaalpár határa

(Bács-Kiskun megye) R?, B, Sza, N, Ge, A, Á, Kú

A *Czinege-föld* nevű határrészen 2001. április 5-én határszemle során az Alpár-Nyárlőrinci csatornától É-ra, az Alsó-Alpári iskola déli oldalán húzódó dűlőút Ny-i oldalán, az iskolától 1200 méterre nyugatra egy illegális homokbányát találtunk. Megközelítően 40 m hosszú, 1,5–2,5 m széles, 80–110 cm vastagságban kitermelték a felszínt. A visszamaradt partfalban jól láthatók a rétegek, a homok elhordásakor házak, vermek sérülhettek meg. Bronzkori házi- és díszkerámia-töredékeket, sok állatcsontot találtunk. A lelőhely Ny-i irányban folytatódik az út menti partfalban (8. sz. lh.).

Április 10. és 19. között végzett terepbejárásunk célja az volt, hogy a Kiskunfélegyháza–Tiszakécske műúttól NyÉNy-ra lévő, mintegy 2800 ha nagyságú határrészt bejárjuk, amiből azonban csak 1125 ha bejárása valósult meg. A *Szólók* nevű határrészben bolygatott, részben elpusztult szarmata telepnyomokat figyeltünk meg (9. lh.). A *Szabó-tanyán* felszíni szarmata telepnyomok